

Súd: Správny súd v Bratislave
Spisová značka: BA-7Sa/102/2020
Identifikačné číslo súdneho spisu: 1020201546
Dátum vydania rozhodnutia: 30. 01. 2025
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Michaela Stankociová
ECLI: ECLI:SK:SpSBA:2025:1020201546.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Správny súd v Bratislave v konaní pred sudkyňou JUDr. Michaelou Stankociovou, v právnej veci žalobcu: A. B. C., narodený XX. XXXXXXX XXXX, bytom D. XXXX/X, E., zastúpený advokátom JUDr. Mariánom Ďurinom, so sídlom Sibírska 4, Bratislava, zapísaným v zozname SAK pod č. lic. 0636, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, so sídlom ul. 29. augusta č. 8-10, Bratislava, o správnej žalobe v sociálnych veciach o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia generálneho riaditeľa žalovanej č. XXX XXX XXXX X z 30. septembra 2020, takto

rozhodol:

- I. Správny súd v Bratislave žalobu zamietla.
- II. Účastníkom konania sa nárok na náhradu trov konania nepriznáva.

odôvodnenie:

I. Priebeh administratívneho konania a zhrnutie napadnutého rozhodnutia

1. Rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X z 30. septembra 2020 (ďalej len „napadnuté rozhodnutie“) zamietol generálny riaditeľ žalovanej odvolanie žalobcu a v celom rozsahu potvrdil prvostupňové rozhodnutie žalovanej č. XXX XXX XXXX X z 31. decembra 2019 (ďalej len „prvostupňové rozhodnutie“), ktorým podľa § 65, § 274 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z. z.“) a § 21 ods. 1, § 132 ods. 1, § 174 a § 14 ods. 4 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení (ďalej len „zákon č. 100/1988 Zb.“) zamietla žiadosť žalobcu o starobný dôchodok zo 17. januára 2018 ku 11. januáru 2018.

2. Generálny riaditeľ žalovanej úvodom skonštatoval, že prvostupňovým rozhodnutím bol vykonaný rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 8Sa/87/2018-115 z 3. júla 2019, ktorým zrušil pôvodné rozhodnutia o žiadosti žalobcu o priznanie starobného dôchodku z dôvodu nedostatočne zisteného skutkového stavu a nepreskúmateľnosti výroku i odôvodnenia. V súlade s uvedeným rozsudkom Krajského súdu v Bratislave žalovaná listom zo dňa 19. septembra 2019 zisťovala prostredníctvom Ministerstva obrany Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo obrany“), či dobu štúdia žalobcu v rokoch 1974 až 1978 na Vojenskom gymnázium Jána Žižku v Moravskej Třebovej (ďalej len „vojenské gymnázium“) možno považovať za ostatnú vojenskú službu a ak áno, od ktorého ročníka bolo štúdium zaradené do I. kategórie funkcií. Z potvrdenia ministerstva obrany zo 14. októbra 2019 vyplynulo, že žalobca bol počas štúdia na vojenskom gymnázium zaradený v období od 1. septembra 1974 do 10. januára 1977 v III. pracovnej kategórii a rovnako tak v období od 11. januára 1977 do 19. augusta 1978. Z uvedeného potvrdenia ministerstva obrany vyplynulo, že štúdium žalobcu na vojenskom gymnázium nebolo zaradené vo zvýhodnenej I. kategórii funkcií.

3. Pri hodnotení celej doby štúdia na vojenskom gymnázium v III. pracovnej kategórii vychádzala žalovaná z potvrdenia vydaného na to oprávneným orgánom, t. j. ministerstvom obrany, a iný listinný dôkaz, preukazujúci zaradenie doby štúdia na vojenskom gymnázium v I. kategórii funkcií, žalobcom predložený

nebol. Zo stanoviska ministerstva obrany vyplynulo, že na štúdium na vojenskom gymnázium boli prijímaní žiaci po ukončení povinnej školskej dochádzky vo veku spravidla 15 a 16 rokov. Na vojenské školy, ktoré poskytovali stredné vzdelanie, sa primerane vzťahovala príslušná právna úprava (napríklad zákon č. 186/1960 Zb. o sústave výchovy a vzdelávania (školský zákon), zákon č. 168/1968 Zb. o gymnáziách, zákon č. 63/1978 Zb. o opatreniach v sústave základných a stredných škôl, zákon č. 29/1984 Zb. o sústave základných a stredných škôl (školský zákon). Žiaci 1. až 4. ročníka vojenského gymnázia sa štúdiom pripravovali na štúdium na vysokých vojenských školách. Počas štúdia žiaci vojenského gymnázia neboli vojakmi v činnnej službe, t. j. nevykonávali ani základnú (náhradnú) vojenskú službu. V dobe štúdia boli žiaci na náklady štátu zabezpečovaní naturálnymi náležitosťami, t. j. výstrojom, proviantnými a prepravnými náležitosťami a ubytovaním. Prijatím žiaka na štúdium na vojenské gymnázium po skončení povinnej školskej dochádzky týmto žiakom v roku, v ktorom dovŕšil 18. rok veku, branná povinnosť vznikla podľa branného zákona. Neboli však povolaní na výkon základnej (náhradnej) vojenskej služby. Žiaci študujúci na vojenskom gymnázium základnú vojenskú službu vykonávali až odo dňa nástupu na štúdium na vojenskú vysokú školu. Štúdium po skončení povinnej školskej dochádzky sa u žiakov vojenských škôl (vojenského gymnázia) vykazovalo ako doba štúdia so zaradením tejto doby do III. pracovnej kategórie. Štúdium na vojenskom gymnázium preto nie je možné považovať za ostatnú vojenskú službu podľa § 132 ods. 1 písm. b) zákona č. 100/1988 Zb. Z uvedeného dôvodu ministerstvo obrany konštatovalo, že štúdium na vojenskom gymnázium nemožno zaradiť na účely dôchodkového zabezpečenia do I. kategórie funkcií.

4. Generálny riaditeľ žalovanej s konkretizáciou na prejednávanú vec ďalej skutkovo dôvodil, že žalobca žiadosťou spísanou dňa 17. januára 2018 požiadal žalovanú o priznanie starobného dôchodku, ktorý žiadal priznať od 11. januára 2018, t. j. odo dňa dovŕšenia 59 rokov veku. Keďže za dobu služby vykonávanú od 20. augusta 1978 do 30. septembra 1993 nevznikol žalobcovi nárok na starobný dôchodok podľa piatej časti zákona č. 100/1988 Zb., získaná doba služby zaradená do I. kategórie funkcií sa hodnotí ako zamestnanie zaradené do I. pracovnej kategórie uvedené v § 14 ods. 2 písm. b) až h) zákona č. 100/1988 Zb.

5. Žalobca získal 15 rokov a 46 dní doby zamestnania v I. pracovnej kategórii a nie 19 rokov a 35 dní, ako uviedol v odvolaní. Zo služobného pomeru navyše nebol uvoľnený v súvislosti s racionalizačnými alebo organizačnými opatreniami, ani z dôvodu zdravotného stavu, pre ktorý by stratil spôsobilosť ďalej vykonávať doterajšiu prácu. Podľa potvrdenia Vojenského úradu sociálneho zabezpečenia z 13. októbra 1993 bol žalobca rozkazom ministerstva obrany č. 247 z 22. septembra 1993 prepustený zo služobného pomeru vojaka z povolania podľa ustanovenia § 26 ods. 1 písm. f) zákona č. 76/1959 Zb. o niektorých služobných pomeroch vojakov, teda na vlastnú žiadosť po splnení prevzatého záväzku. Vzhľadom na uvedené žalobcovi podľa § 21 ods. 1 písm. b) a § 132 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. nárok na starobný dôchodok dovŕšením veku 55 rokov nevznikol.

6. Hoci žalobca splnil podmienku získania pätnástich rokov zamestnania v I. pracovnej kategórii podľa § 174 ods. 1 písm. d) zákona č. 100/1988 Zb., nespĺnil druhú podmienku vzniku nároku na starobný dôchodok podľa § 174 ods. 2 citovaného zákona, nakoľko zamestnanie zaradené do I. pracovnej kategórie netrvalo k 31. decembru 1999. Podmienky vzniku nároku na starobný dôchodok uvedené v § 174 ods. 1 a 2 citovaného zákona musia byť splnené súčasne. Ak poistenec skončil zamestnanie v I. pracovnej kategórii alebo výkon služby v I. alebo II. kategórii funkcií pred 31. decembrom 1999, pri stanovení jeho dôchodkového veku nie je možné vychádzať zo znenia ustanovenia § 174 zákona č. 100/1988 Zb. účinného ku dňu skončenia takéhoto zamestnania alebo služby. V zmysle rozhodnutia R/48/1998 je potrebné vychádzať zo znenia citovaného ustanovenia účinného ku dňu splnenia všetkých podmienok nároku na starobný dôchodok. Vo vzťahu k tejto otázke následne generálny riaditeľ žalovanej poukázal aj na ustálenú rozhodovaciu prax kasačného a Ústavného súdu Slovenskej republiky.

7. Keďže k 11. januáru 2018 nespĺnil žalobca podmienky nároku na starobný dôchodok podľa § 21 ods. 1, § 132 ods. 1 a § 174 zákona č. 100/1988 Zb. a nedovŕšil dôchodkový vek, jeho žiadosť o starobný dôchodok bola zamietnutá.

II. Správna žaloba

8. Voči napadnutému rozhodnutiu podal žalobca správnu žalobu z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia a nedostatočne zisteného skutkového stavu, ktorý je potrebné vykonaním ďalšieho dokazovania zo strany správneho súdu doplniť. Napadnuté rozhodnutie preto navrhol zrušiť a vec vrátiť žalovanej na ďalšie konanie. Podstatou námietok žalobcu obsiahnutých v správnej žalobe je posúdenie štúdia na vojenskom gymnázium ako doby vojenskej služby.

9. Žalobca rozsiahlo a cyklicky rozvinul polemiku, či štúdium žiakov vojenských stredných škôl bolo vojenskou službou v I. alebo II. kategórii funkcií a popísal, akým spôsobom bolo v skutočnosti vykonávané štúdium na vojenskom gymnázium na ktorom žalobca študoval, aké boli predpoklady prijatia

na štúdium a čo bolo jeho obsahom. Z uvedených skutočností vyplýva, že žalobca už od svojho 15. roku veku vykonával vojenskú službu v I. kategórii funkcií. Ministerstvo obrany ako aj žalovaná podľa jeho vychádzajú len z čisto formalisticky zisteného skutkového stavu, odmietajúc vykonať hĺbkové dokazovanie, o. i. vypočutím žalobcu a ďalších svedkov a preštudovaním predložených listinných dokumentov, vo vzťahu k posúdeniu charakteru obdobia štúdia na vojenských gymnáziách. Takéto konanie žalovanej je porušením zásady materiálnej pravdy.

10. Žalobca bol od nástupu na vojenské gymnázium, t. j. od 1. septembra 1974 do 19. augusta 1978 (spolu v rozsahu 1.449 dní) nepretržite v službe ako žiak vojenského gymnázia a ako mladistvý vykonával reálnu službu, napríklad dozorného na rote, pomocníka dozorného na rote, službu spojok, stálu bojovú pohotovosť, zúčastňoval sa všetkých bojových poplachov, zaujímal záložné postavenie a podobne. Tento výkon služby a výkon nútených prác bol vojenskými veliteľmi dôrazne vynucovaný a každý priestupok disciplinárne riešený. Výkon služieb sa vždy zverejňoval v písomnom dennom rozkaze vojenského veliteľa. Žalobca bol toho názoru, že v spornom období rokov 1974 až 1978 bol detský vojakom vykonávajúcim nútené práce. Zaradenie štúdia na vojenskom gymnázium by mohlo spadať do III. pracovnej kategórie iba za predpokladu, ak by sa vyučovací proces študentov navlas podobal vyučovaciemu procesu študentov ostatných civilných stredných škôl.

11. Žalobca taktiež zdôraznil, že je úlohu súdov vyjadriť sa tiež k tomu, či daný typ štvorročného vojenského stredoškolského vzdelania predstavoval skutočnú vojenskú prípravu na budúce vojenské povolanie, alebo išlo o ostrý vojenský výcvik alebo službu, ktorá sa nápadne podobala alebo úplne bola stotožnená s výkonom vojenskej služby.

III. Vyjadrenie žalovanej a ďalšie podania účastníkov konania

12. Na výzvu krajského súdu sa ku správnej žalobe vyjadrila žalovaná, ktorá ju navrhla ako nedôvodnú zamietnuť. K jednotlivým námietkam žalobcu uviedla, že z potvrdenia ministerstva obrany zo 14. októbra 2019 vyplýva, že žalobca bol počas štúdia na vojenskom gymnázium zaradený v období od 1. septembra 1974 do 10. januára 1977 v III. pracovnej kategórii a v období od 11. januára 1977 do 19. augusta 1978 taktiež v III. pracovnej kategórii. Z uvedeného potvrdenia vyplýva, že štúdium na vojenskom gymnázium nebolo zaradené vo zvýhodnenej kategórii funkcií. Žalovaná zopakovala, že pri hodnotení doby štúdia žalobcu vychádzala z potvrdenia vydaného na to oprávneným orgánom a iný listinný dôkaz, preukazujúci zaradenie doby štúdia na vojenskom gymnázium v I. kategórii funkcií, žalobca nepredložil. Stanovisko ministerstva obrany pritom obsahovalo dôkladnú a precíznu právnu argumentáciu, s ktorou sa stotožnil aj Krajský súd v Prešove v rozsudku sp. zn. 3Sa/7/2017 z 3. mája 2018. Štúdium v 1. a 2. ročníku vojenskej strednej odbornej školy a ani štúdium na vojenskom gymnázium nie je možné považovať za ostatnú vojenskú službu podľa § 132 ods. 1 písm. b) zákona č. 100/1988 Zb. a činnosť, ktorú títo žiaci vykonávali pred nástupom na základnú vojenskú službu, nebola výkonom vojenskej služby. Počas štúdia žiaci vojenských gymnázií neboli vojakmi v činnej službe, teda nevykonávali ani základnú (náhradnú) vojenskú službu. Žiaci vojenských gymnázií základnú vojenskú službu vykonávali až odo dňa nástupu na vojenskú vysokú školu, čo je zrejmé aj z potvrdenia ministerstva obrany zo 14. októbra 2019, podľa ktorého žalobca vykonával základnú vojenskú službu v I. kategórii funkcií počas štúdia na Vysokej vojenskej škole vo Vyškove. Žalovaná zdôraznila, že nie je oprávnená zaraďovať zamestnania do pracovných kategórií, pretože toto oprávnenie patrilo do pôsobnosti zamestnávateľov na základe rezortných zoznamov. K opätovnej žiadosti žalobcu o ustanovenie súdneho znalca v odbore služobné právo uviedla, že pojem služobné právo slovenský právny poriadok nepozná. Navyše, zaradenie doby štúdia žalobcu do III. pracovnej kategórie jednoznačne vyplýva z potvrdenia ministerstva obrany.

13. Za nedôvodnú označila aj námietka žalobcu, že bol prepustený podľa § 12 ods. 3 písm. b) zákona č. 100/1988 Zb., pretože z rozhodnutia Vojenského úradu sociálneho zabezpečenia o priznaní výsluhového príspevku č. XXXXXXXXXXXXXXXX z 13. októbra 1993 jednoznačne vyplýva, že žalobca bol prepustený zo služobného pomeru vojaka z povolania na vlastnú žiadosť po splnení prevzatého záväzku.

14. Nedôvodná je taktiež námietka žalobcu týkajúca sa prepustenia zo zamestnania zaradeného do I. kategórie funkcií nie k 31. decembru 1999, pretože žalovaná postupovala v súlade s § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb., podľa ktorého podmienkou vzniku nároku na starobný dôchodok podľa ods. 1 je, že zamestnanie v I. pracovnej kategórii alebo služba I. alebo II. kategórii funkcií trvali k 31. decembru 1999. Podmienky uvedené v § 174 zákona č. 100/1988 Zb. musia byť splnené kumulatívne. Takýto právny názor vyplýva aj z rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1So/69/2014 z 29. septembra 2015. Žalovaná konštatovala, že žalobca uvedené podmienky nesplnil a preto mu nemohol vzniknúť nárok na zníženie dôchodkového veku podľa citovaného ustanovenia.

15. V reakcii na vyjadrenie žalovanej zaslal žalobca krajskému súdu repliku v ktorej zopakoval potrebu vykonania vyčerpávajúceho dokazovania vo vzťahu k zodpovedaniu otázky, či štúdium žalobcu v 1. až 4. ročníku vojenského gymnázia možno alebo nemožno považovať za nútený výkon služby detských

vojakov. Žalobca bol odo dňa nástupu v nepretržitom služobnom pomere ako žiak vojenského gymnázia a ako mladistvý reálne vykonával službu podľa oficiálnych vojenských právnych predpisov a pravidiel. Reálny výkon služby sa v žiadnom právnom predpise Československej socialistickej republiky nikdy neoznačoval ako III. pracovná kategória, pričom žalovaná ani ministerstvo obrany doposiaľ nepozvali žalobcu na vysvetlenie podanej žiadosti, ktorý by ozrejmil ako štúdium na vojenskom gymnáziu prebiehalo.

16. Nad rámec zopakovaných argumentov obsiahnutých v správnej žalobe sa žalobca dotkol aj ustanovení § 174 § 175g zákona č. 100/1988 Zb. ktoré mala žalovaná aplikovať v znení účinnom k nesprávnemu dátumu. Žalovaná mala pri posudzovaní nároku na skorší odchod do dôchodku vo veku 56 rokov jednoznačne použiť správnu právnu normu a to zákon č. 100/1988 Zb. v znení novely číslo 59/1993 Z. z., ktorý posudzoval nároky z pracovných kategórií vzniknutých v roku 1993, ktorý ako podmienku v § 174 ods. 2 vyžadoval, aby služba v I. alebo II. kategórie funkcií trvali k 31. decembru 1993. Žalobca ďalej zdôraznil, že žalovaná mala aplikovať ustanovenie § 175g ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. (na rozdiel od odsekov 1 a 3, ktoré riešia iba prípady, ak bolo konanie starobnom dôchodku už začaté resp. nebolo právoplatne skončené), ktoré upravuje zachovanie už vzniknutých nárokov. Žalobca označil za nesprávny výklad, ktorý poskytla žalovaná k § 175g ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb., keďže toto nevyžaduje aby bol do dňa nadobudnutia účinnosti poslednej novely (22. decembra 1999) už začaté konanie o starobnom dôchodku. Z citovaného ustanovenia § 175g odseku 2 teda jednoznačne vyplýva, že o nároku na starobný dôchodok podľa § 174 sa rozhodne podľa právnych predpisov účinných do účinnosti zákona č. 355/1999 Z. z. Týmito predpismi sú všetky skoršie novely § 174 ods. 1 a 2 zákona č. 100/1988 Zb..

17. V duplike k vyjadreniu žalobcu žalovaná poukázala na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Sk/22/2019 z 24. júna 2020, v ktorom kasačný súd vyslovil právny názor, že štúdium na vojenskom gymnáziu, nie je možné považovať za ostatnú vojenskú službu podľa § 132 odseku 1 písm. b) zákona č. 100/1988 Zb.. Činnosť, ktorú títo žiaci vykonávali pred nástupom na základnú vojenskú službu, nebola výkonom vojenskej služby. Žiaci 1. až 4. ročníka vojenských gymnázií sa štúdiom pripravovali na štúdium na vojenských vysokých školách, čiže žiaci vojenských gymnázií neboli počas štúdia vojakmi v činnej službe, nevykonávali ani základnú vojenskú (náhradnú) vojenskú službu. Branná povinnosť im podľa branného zákona č. 92/1949 Sb. vznikla až po skončení povinnej školskej dochádzky v roku, v ktorom dovŕšili 17. rok života, čo bol minimálny vek brannej povinnej a dobrovoľnej brannej povinnosti, kedy mohli žiaci skladať prísahu. Neboli však povolaní na výkon základnej (náhradnej) vojenskej služby. Výkon základnej vojenskej služby trval žiakom študujúcim na vojenských stredných odborných školách počas štúdia v 3. a 4. ročníku, no žiaci študujúci na vojenský gymnáziách vykonávali vojenskú službu až odo dňa nástupu na štúdium na vojenskú vysokú školu. Z uvedeného vyplýva, že žiaci vojenských gymnázií nemohli byť počas štúdia vojakmi z povolania, nakoľko do služobného pomeru mohli byť prijatí až po vykonaní základnej služby. Z uvedených dôvodov nie je možné štúdium na vojenskom gymnáziu zaradiť na účely dôchodkového zabezpečenia do I., respektíve II. kategórie funkcií. Podľa právneho názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, spôsob fungovania vojenských gymnázií a vojenských stredných odborných škôl, nemôže mať vplyv na rozhodnutie v danej veci, keďže posudzovanie doby štúdia na vojenských gymnáziách a vojenských stredných odborných školách ustanovuje zákon, ktorý neobsahuje zákonné zmocnenie pred odchylné posúdenie tejto doby ju jednotlivca na základe jej obsahu, či podobnosti so službou vykonávanou po dovŕšení 18. roku veku v I. alebo II. kategórii funkcií. Akékoľvek iné rozhodnutie správneho orgánu o započítaní tejto doby by bolo v rozpore so zákonom. Žalovaná zdôraznila, že judikatúru k danej otázke možno považovať za ustálenú, a to aj s poukazom na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9So/44/2017, ktorý vyslovil právny názor, že nie je možné preklenúť ani rozhodovacou činnosťou súdov účel sledovaný zákonmi o sociálnom zabezpečení, výlučne vo vzťahu ku kategorizácii preferovaných služieb vojakov z povolania, a kreovať pre účely dôchodkového zabezpečenia vojakov z povolania namiesto príslušného štátneho orgánu na úseku správy ozbrojených síl zoznam činností zaradených do prvej alebo druhej kategórie funkcií z činnosti vojakov mimo činnej služby vojakov z povolania.

IV. Relevantná právna úprava

Podľa § 493e zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok v znení účinnom v čase rozhodovania, konania začaté a neskončené do 30. júna 2023 sa dokončia podľa tohto zákona v znení účinnom do 30. júna 2023; ustanovenie § 493f tým nie je dotknuté.

Podľa § 2 ods. 1 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok v znení do 30. júna 2023 (ďalej len „SSP“) v správnom súdnictve poskytuje správny súd ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

Podľa § 2 ods. 2 SSP každý, kto tvrdí, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli porušené alebo priamo dotknuté rozhodnutím orgánu verejnej správy, opatrením orgánu verejnej správy, nečinnosťou orgánu verejnej správy alebo iným zásahom orgánu verejnej správy, sa môže za podmienok ustanovených týmto zákonom domáhať ochrany na správnom súde.

Podľa § 199 ods. 1 písm. h) SSP sociálnymi vecami sa na účely tohto zákona rozumie rozhodovanie Sociálnej poisťovne.

Podľa § 202 ods. 2 vety prvej SSP správnu žalobu fyzickej osoby správny súd posudzuje neformálne.

Podľa § 203 ods. 2 SSP pri správnej žalobe fyzickej osoby nie je správny súd viazaný žalobnými bodmi.

Podľa § 65 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., poistenec má nárok na starobný dôchodok, ak bol dôchodkovo poistený najmenej 15 rokov a dovŕšil dôchodkový vek.

Podľa § 65 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z., dôchodkový vek je 62 rokov veku poistenca, ak tento zákon v odsekoch 4 až 8, neustanovuje inak.

Podľa § 274 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., nároky vyplývajúce zo zaradenia zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie sa zachovávajú.

Podľa § 14 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb., zamestnania sú na účely dôchodkového zabezpečenia zaradené do 31. decembra 1999 podľa druhu vykonávaných prác do troch pracovných kategórií. Zamestnania I. a II. pracovnej kategórie sú uvedené v rezortných zoznamoch zamestnaní zaradených do I. a II. pracovnej kategórie vydaných pred 1. júnom 1992; do III. pracovnej kategórie patria zamestnania, ktoré nie sú zaradené do I. alebo II. pracovnej kategórie.

Podľa § 14 ods. 4 zákona č. 100/1988 Zb., ako zamestnanie zaradené do I. (II.) pracovnej kategórie sa za dobu pred 1. januárom 2000 hodnotí služba vojakov z povolania zaradená do I. (II.) kategórie funkcií, ak nevznikol nárok na dôchodok podľa piatej časti tohto zákona. Služba zaradená do I. kategórie funkcií sa v týchto prípadoch hodnotí ako zamestnanie I. pracovnej kategórie uvedené v § 14 ods. 2 písm. b) až h).

Podľa § 21 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb., občan má nárok na starobný dôchodok, ak bol zamestnaný najmenej 25 rokov a dosiahol vek aspoň

a) 55 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 15 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. a) alebo najmenej 10 rokov v takom zamestnaní v uránových baniach,

b) 55 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 15 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. b), ak bol z tohto zamestnania prevedený alebo uvoľnený z dôvodov uvedených v § 12 ods. 3 písm. d) a e),

c) 55 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 20 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. b) až h),

d) 58 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 20 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. i) až l), alebo

d) 60 rokov.

Podľa § 174 ods. 1 písm. c) zákona č. 100/1988 Zb., občan, ktorý vykonával pred 1. januárom 2000 zamestnanie I. pracovnej kategórie, prípadne službu I. alebo II. kategórie funkcií, má po 31. decembri 1999 nárok na starobný dôchodok tiež, ak bol zamestnaný najmenej 25 rokov a dosiahol vek aspoň 58 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 12 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. a) prípadne 8 rokov, ak ide o také zamestnanie v uránových baniach, alebo 16 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. b) až h) alebo 16 rokov v službe I. kategórie funkcií alebo 17,5 roka v službe II. kategórie funkcií.

Podľa § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb., podmienkou vzniku nároku na starobný dôchodok podľa odseku 1 je, že zamestnanie I. pracovnej kategórie alebo služba I. alebo II. kategórie funkcií trvali k 31. decembru 1999; za zamestnanie sa na tieto účely považujú i náhradné doby a doby uvedené v § 5 ods. 1 a v § 6 ods. 1 nariadenia vlády Československej socialistickej republiky č. 117/1988 Zb..

Podľa § 175g ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb., Ak konanie o nároku na dôchodok a o jeho výške nebolo právoplatne skončené pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona a hodnotenie zamestnania v I. a II. pracovnej kategórii alebo v I. a II. kategórii funkcií má vplyv na vznik nároku na dôchodok alebo na jeho výšku, o nároku na dôchodok a o jeho výške sa rozhodne podľa predpisov účinných po dni nadobudnutia účinnosti tohto zákona, ak nie je ďalej ustanovené inak.

Podľa § 175g ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb., ak o nároku na starobný dôchodok podľa § 174 nebolo právoplatne rozhodnuté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, o nároku na starobný dôchodok sa rozhodne podľa predpisov účinných do dňa nadobudnutia účinnosti tohto zákona.

Podľa § 175g ods. 3 zákona č. 100/1988 Zb., ak konanie o nároku na dôchodok a o jeho výške bolo právoplatne skončené ku dňu nadobudnutia účinnosti tohto zákona a hodnotenie zamestnania v I. a II. pracovnej kategórii alebo v I. a II. kategórii funkcií má vplyv na vznik nároku na dôchodok alebo na jeho výšku, na žiadosť občana sa o nároku na dôchodok a o jeho výške rozhodne podľa predpisov účinných po dni nadobudnutia účinnosti tohto zákona.

V. Konanie na správnom súde a právne posúdenie vecí správnym súdom

18. Správny súd v Bratislave v prvom rade uvádza, že s odkazom na zákon č. 151/2022 Z. z. o zriadení správnych súdov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o správnych súdoch“) sa zriadil aj Správny súd v Bratislave. Ustanovenie § 3 ods. 1 zákona o správnych súdoch uvádza, že správne súdy začnú svoju činnosť 1. júna 2023. Ustanovenie § 3 ods. 3 zároveň uvádza: „ak § 4 ods. 1 neustanovuje inak, výkon súdnictva prechádza od 1. júna 2023 z krajských súdov na správne súdy vo všetkých veciach, v ktorých je od 1. júna daná právomoc správnych súdov, a to z Krajského súdu v Bratislave, Krajského súdu v Nitre a Krajského súdu v Trnave na Správny súd v Bratislave.“ Výkon súdnictva prešiel z krajských súdov na novozriadené správne súdy odo dňa 1. júna 2023 vo všetkých veciach, v ktorých je od tohto dátumu daná právomoc správnych súdov.

19. Predmetná vec bola na podklade podanej žaloby pôvodne iniciovaná a následne prejednávaná Krajským súdom v Bratislave pod pridelenou spisovou značkou 7Sa/102/2020. Od 1. júna 2023 je na konanie v tejto veci príslušný Správny súd v Bratislave (ďalej len „správny súd“). Vec bola náhodným výberom pridelená samosudcovi do oddelenia 16Sa, ktorý o nej koná pod pôvodnou spisovou značkou s predponou BA-7Sa/102/2020.

Podľa § 493c písm. a) zákona č. 162/2015 Z. z. SSP, ak je podľa § 492 daná príslušnosť krajského súdu, vykonáva ju od 1. januára 2023 správny súd ustanovený osobitným predpisom.

20. Správny súd ako súd vecne a miestne príslušný (§ 10 a § 13 ods. 3 SSP) v konaní o správnej žalobe sociálnych veciach, posudzujúc správnu žalobu neformálne a neviazaný jej žalobnými bodmi [§ 134 ods. 2 písm. d), § 203 ods. 1 a 2 a § 203 ods. 2 SSP] preskúmal napadnuté rozhodnutie generálneho riaditeľa žalovanej ako aj administratívne konanie, ktoré jeho vydaniu predchádzalo, oboznámil sa s obsahom súdneho spisu a administratívneho spisu žalovanej, a vychádzajúc zo stavu, ktorý existoval v čase právoplatnosti napadnutého rozhodnutia (§ 493e v spojení s § 135 ods. 1 SSP) dospel k záveru, že správna žaloba nie je dôvodná.

21. Správny súd o žalobe rozhodol na pojednávaní dňa 30. januára 2025, za účasti žalobcu aj žalovanej. Na pojednávaní v rámci prednesov účastníci konania zrekapitulovali skôr vznesené námietky a argumenty obsiahnuté v podaniach adresovaných správne súdu. Nové tvrdenia žalobcu a k nim prislúchajúce dôkazy sa neskôr ukázali ako nesúvisiace s napadnutým rozhodnutím žalovanej.

22. Predmetom prieskumu zo strany správneho súdu je rozhodnutie generálneho riaditeľa žalovanej vo veci starobného dôchodku žalobcu, ktorým nevyhovelo jeho žiadosti o priznanie starobného dôchodku ku 11. januáru 2018, kedy žalobca dovŕšil vek 59 rokov veku. Generálny riaditeľ bol toho názoru, že žalobca nespĺnil žiadnu z podmienok ustanovených v § 21 ods. 1, § 132 ods. 1 a § 174 zákona č. 100/1988 Zb. zakladajúcich nárok na skorší odchod do dôchodku.

23. Správny súd úvodom konštatuje, že riadne zistenie skutkového stavu medzi účastníkmi konania nebolo sporné, pričom pre posúdenie nižšie uvedených (výlučne) právnych otázok je relevantné, že služobný pomer žalobcu zaradený do I. kategórie funkcií bol ukončený na vlastnú žiadosť žalobcu po splnení prevzatého záväzku k 31. septembru 1993. Vo vzťahu k dobe výkonu služby je nesporné, že v službe I. kategórie funkcií žalobca pôsobil od 20. augusta 1978 (kedy nastúpil na štúdium na Vysokej vojenskej škole vo Vyškove) do 30. septembra 1993 (kedy bol zo služobného pomeru prepustený). Za nesporné možno ďalej považovať štúdium žalobcu na vojenskom gymnáziu v období od 1. septembra 1974 do 19. augusta 1978 v rozsahu 1.449 dní, ktoré skutočne absolvoval. Vo vzťahu k uvedenému obdobiu štúdia na vojenskom gymnáziu však zostalo sporným posúdenie charakteru tohto štúdia, a teda, či ho možno zohľadniť na účely vzniku nároku na skorší odchod do dôchodku. Žalobca totiž namietal, že toto obdobie mu malo byť zhodnotený ako zamestnanie v I. kategórii funkcií a nie v III. ako to ustálila žalovaná.

24. Vo vzťahu k posúdeniu charakteru štúdia žalobcu v 1. až 4. ročníku na vojenskom gymnáziu v období od 1. septembra 1974 do 19. augusta 1978, na účely priznania starobného dôchodku resp. vzniku nároku na skorší odchod do dôchodku, správny súd konštatuje, že sa jedná o čisto právnu otázku, ku ktorej existuje bohatá ustálená rozhodovacia prax kasačného súdu, v ktorej sa opakovane a podrobne touto otázkou zaoberal. Sú to napr. rozsudky Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky v konaniach vedených pod sp. zn. 7Sk/23/2020 z 30. novembra 2021, sp. zn. 7Sk/14/2021 z 27. júna 2022, sp. zn. 7Ssk/39/2021 z 31. januára 2023 alebo napokon aj rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Sk/22/2019 z 24. júna 2022, na ktorý poukázala žalovaná.

25. Správny súd pre predídanie akéhokoľvek skreslenia záverov kasačného súdu v nastolenej otázke v celosti odkazuje na body 14 až 20 rozsudku sp. zn. 7Ssk/39/2021 z 31. januára 2023, ktorý riešil obdobnú situáciu poistenca študujúceho na vojenskom gymnáziu v rokoch 1974 až 1978, pričom sa dotkol aj otázky individuálneho posúdenia skutočnej náplne štúdia na takomto vojenskom gymnáziu a či je potrebné vo veci nariadiť ďalšie dokazovanie. Kasačný súd vyčerpávajúco konštatoval, že:

„ 14. ...v čase, kedy žalobca študoval na vojenskom gymnázium, bolo jeho postavenie upravené zákonom č. 168/1968 Zb. o gymnáziách. Podľa § 1 ods. 1 cit. zák. sa gymnáziá zriaďovali na zvýšenie úrovne stredoškolského vzdelania a vzťahovali sa na ne podľa § 3 právne predpisy platné pre stredné všeobecnovzdelávacie školy [t. j. § 12 a ďalšie zodpovedajúce ustanovenia zákona č. 186/1960 Zb. o sústave výchovy a vzdelávania (školský zákon)]. Podľa § 4 sa § 1 a 3 tohto zákona primerane vzťahovali aj na vojenské stredné školy poskytujúce úplné stredné všeobecné vzdelanie; postupnú premenu týchto škôl na gymnázií malo vykonať ministerstvo národnej obrany.

15. Na vykonanie tohto ustanovenia vydal minister národnej obrany rozkaz č. 5 z 25. mája 1968 o zriadení vojenských gymnázií. V čl. 1 tohto rozkazu počínajúc školským rokom 1968/1969 zriadil z doterajších vojenských škôl Jána Žižku z Trocnova vojenské gymnáziá Jána Žižku z Trocnova. Poslední absolventi týchto vojenských škôl mali ukončiť štúdium v školskom roku 1970/1971. Podľa § 36 ods. 1 cit. zákona č. 186/1960 Zb. sa na vojenské školy, ktoré poskytujú stredné vzdelanie, vzťahovali primerane vymenované ustanovenia citovaného zákona. Vzťahoval sa na ne už cit. § 12 o strednej všeobecnovzdelávacej škole, ale aj napríklad aj § 21 ods. 2, ktorý dovoľoval zriadiť strednú všeobecnovzdelávaciu školu ako internátnu školu, ktorá žiakom okrem vzdelávania poskytovala aj celodennú výchovnú a materiálnu starostlivosť (§ 21 ods. 1). Tieto ustanovenia sa pritom na základe odkazu v § 4 zákona č. 168/1968 Zb. vzťahovali aj na vojenské gymnáziá. Podľa § 36 ods. 2 zákona č. 186/1960 Zb. bolo ministerstvo národnej obrany oprávnené ustanoviť podrobnosti o týchto školách.

16. Oprávnenie ministerstva národnej obrany upravovať štúdium žiakov vojenskej strednej školy tak nevyplývalo z príslušnosti týchto žiakov k vojsku (ozbrojeným silám), ale z citovaného ustanovenia školského zákona. Citované ustanovenie pritom nijako podrobnejšie neobmedzovalo ministerstvo v tom, ako upraviť tieto otázky na vojenských stredných školách vo vzťahu k ich žiakom. Touto úpravou však ministerstvo národnej obrany nevykonávalo voči žiakom oprávnenie vojenského služobného orgánu (velenia) voči podriadeným, ale oprávnenia orgánu štátnej správy školstva voči žiakom (Ministerstvo školstva Československej socialistickej republiky v dotknutom období neexistovalo, porov. čl. 1 ústavného zákona č. 126/1970 Zb. o zriadení federálnych ústredných orgánov, na čele ktorých stojí člen vlády Československej socialistickej republiky). V dôsledku toho tak toto oprávnenie alebo konkrétna úprava, ktorú ministerstvo národnej obrany vydalo, nemôže svedčiť o tom, že by žiaci vojenských stredných škôl boli vojakmi vo vojenskej službe. Je pochopiteľné, že vzhľadom na cieľ vzdelávania vo vojenských školách (príprava na službu vojakov z povolania) otázky ako napr. zriaďovanie tried, resp. iných skupín, v ktorých sa vykonával výchovnovzdelávací proces, pravidlá správania, výchovné opatrenia, organizáciu výchovnovzdelávacej činnosti, vrátane výchovy a starostlivosti o žiakov v čase mimo vyučovania, ministerstvo obrany upravilo tak, aby sa úprava približovala pomerom v ozbrojených silách. To však samo nerobilo zo štúdia žiakov vojenských stredných škôl vojenskú službu v zmysle Branného zákona alebo zákona č. 76/1959 Zb. (pozri ďalej).

17. Federálne ministerstvo národnej obrany v rámci svojho oprávnenia podľa § 36 ods. 2 zákona č. 186/1960 Zb. v spojení s § 4 zákona č. 168/1968 Zb., ako aj § 46 ods. 3 zákona č. 63/1978 Zb. upravovalo postavenie žiakov vojenských gymnázií, a túto úpravu zhrnulo v pomôcke „Postavenie, práva a povinnosti žiakov vojenských stredných škôl“ z 30. apríla 1970 (Škol-51-11/s) s neskoršími doplnkami, účinnnej až do 31. augusta 1979. Podľa čl. 1 tejto pomôcky v Československej ľudovej armáde sú zriadené dva druhy výberových, internátnych stredných škôl s názvami: a) vojenské gymnázium, b) vojenská stredná odborná škola. Podľa čl. 5 sa prijatím na vojenské gymnázium žiaci stávali príslušníkmi týchto škôl, avšak neboli vojakmi v základnej službe (čl. 6). V 4. ročníku sa mali podrobiť odvodu a vojenskú základnú službu mali nastúpiť dňom nástupu na vojenskú (vysokú) školu alebo do nadstavbového kurzu (čl. 7). Čl. 11 určoval povinnosti týchto žiakov, medzi ktoré patrilo dodržiavať a plniť rozkazy a nariadenia nadriadených, dodržiavať zásady vojenskej a občianskej disciplíny, prejavovať úctu, pocty, pozdravy, a nosiť predpísanú rovnošatu; žiaci vojenského gymnázia mohli nosiť cez prázdniny civilný odev. Vojenské predpisy platili len pre žiakov 3. a 4. ročníka vojenskej strednej odbornej školy, nie pre žiakov vojenského gymnázia. Podľa čl. 12 mali žiaci dodržiavať denný poriadok školy, nie vojenské poriadky. Podľa čl. 23 boli všetci žiaci bezplatne ubytovaní v priestoroch školy a bezplatne stravovaní v školskej jedálni. Hlava 6 upravovala disciplinárnu prax, odmeny a tresty, avšak len pre žiakov vojenských gymnázií a 1. a 2. ročníkov vojenských stredných odborných škôl. Až odmeny a tresty žiakov 3. a 4. ročníkov týchto škôl sa spravovali vojenským Disciplinárnym poriadkom. Disciplinárne odmeny a tresty žiakov vojenských gymnázií sa podľa čl. 33 nevedli v záznamoch o odmenách a trestoch, ale len v pedagogických záznamoch. Prílohou tohto predpisu bol vzor pravidiel vnútorného poriadku školy, ktoré sa týkali denného poriadku, stravovania, zamestnania, činnosť v dobe mimo vyučovania, vychádzky, návštevy a pod.

18. Z uvedeného prehľadu je teda zrejmé, že tento predpis svojím obsahom nijako zásadne nepresahoval úpravu, na ktorú bolo oprávnené ministerstvo školstva pre (nevojenské) internátne stredné školy. Ako už bolo uvedené, povinnosť žiakov vojenských stredných škôl rešpektovať tieto predpisy sa nezakladala na ich vojenskej podriadenosti, ale rovnako ako u žiakov nevojenských stredných škôl na povinnosti rešpektovať zákon a jeho vykonávacie predpisy. Obsah týchto predpisov bol prispôbený predmetu a cieľu vzdelávania vo vojenskej strednej škole, to však nemenilo pomer žiaka tejto školy k nej zo štandardného „školského“ na vojenský. Otázka, či v konkrétnych prípadoch dochádzalo pri výchove, vzdelávaní a výcviku k prípadným porušeniam týchto zásad, resp. k poverovaniu žiakov úlohami, ktoré sa k ich veku nehodili, alebo iným prechmatom, nie je podstatná. Zo žiadneho predpisu totiž nevyplýva, že by samo takéto poverenie žiaka určitými úlohami alebo prechmaty nadriadených zakladali jeho služobný pomer k ozbrojeným silám, resp. robili z neho vojaka. Navyše nie je zrejmé, prečo by takéto prípadné porušovanie práv malo byť odškodňované práve formou zvýhodneného zohľadnenia v dôchodkových nárokoch nad rámec zákona.

19. Uvedená úprava navyše zodpovedala aj úprave vojenskej služby podľa Branného zákona. Podľa § 20 ods. 1 a 3 Branného zákona mali vojaci služobnú povinnosť, teda povinnosť včas nastúpiť a vykonávať vojenskú činnú službu (odsek 2), a to osobne podľa svojich schopností. Podľa § 20 ods. 4 Branného zákona vojaci, ktorí plnia niektorú z povinností podľa odseku 2, sú vojakmi v činnnej službe, ostatní vojaci sú vojakmi mimo činnnej služby. Žiadna z vojenských činných služieb vymenovaných v § 20 ods. 2 nezahŕňa štúdium na vojenskom gymnáziu. Okrem toho je však z § 20 ods. 1, 3 a 4 Branného zákona zrejmé, že vojenskú službu v zmysle Branného zákona mohol vykonávať len vojak. To dosvedčuje aj § 2 ods. 2 cit. zák., podľa ktorého sa vojakmi rozumejú osoby, ktoré boli odvedené (§ 15 ods. 1) a majú služobnú povinnosť (§ 20). Zo znenia tohto ustanovenia je zasa zrejmé, že žiadnu osobu nebolo možné považovať za vojaka skôr, než bola odvedená; samotný vznik brannej povinnosti (§ 5), ba ani odvodnej povinnosti (§ 10) z osoby nerobili vojaka. Služobná povinnosť vznikala až okamihom odvedenia vznikala služobná povinnosť (§ 21 ods. 1), teda povinnosť vykonávať vojenskú činnú službu (§ 20 ods. 1 a 2). Avšak ani to, že osoba bola odvedená a stala sa vojakom, neznamenalo, že ihneď vykonávala vojenskú činnú službu. To plynie zo znenia samotného § 20 ods. 4 Branného zákona, ktoré jasne hovorí, že aj vojaci mimo činnnej služby sú vojakmi. Pokiaľ teda z citovanej služobnej pomôcky vyplývalo, že žiaci vojenských gymnázií sa podrobovali odvodu vo 4. ročníku, takisto to neznamenalo, že by tým okamihom nastupovali vojenskú činnú službu. Podľa § 27 ods. 2 a § 28 ods. 3 Branného zákona sa základná a náhradná služba počítali až odo dňa ich skutočného nastúpenia. Názor správneho súdu, že obdobie štúdia žalobcu na vojenskom gymnáziu nemožno považovať za vojenskú činnú službu, tak zodpovedá citovaným ustanoveniam zákona. Pojem „vojenské osoby“, na ktorý žalobca odkazoval, sa používal v § 2 ods. 2 Branného zákona len do 1. mája 1958, a tak je pre tu sporné obdobie roku 1974 až 1978 nepodstatné.

20. Pretože obdobie štúdia na vojenskom gymnáziu nie je vojenskou činnou službou, nemožno na žalobcu uplatniť ani ustanovenie § 168 ods. 2 vyhlášky Federálneho ministerstva práce a sociálnych vecí č. 128/1975 Zb., ktorou sa vykonával zákon o sociálnom zabezpečení, účinnnej od 1. januára 1976, podľa ktorého sa doba vojenskej činnnej služby konanej pred prijatím do služobného pomeru vojaka z povolania započítava v tej kategórii funkcií, do ktorej bol vojak z povolania prvýkrát ustanovený. Pretože § 168 ods. 2 vyhlášky toho istého ministerstva č. 149/1988 Zb. účinnnej od 1. januára 1989 ustanovoval to isté, nebolo pre žalobcu výhodnejšie a neprichádzalo do úvahy jeho použitie ani na základe § 170 zákona č. 100/1988 Zb. Žalobca sa v prerokúvanej veci dovoľával ešte použitia ustanovení platných pre osoby pripravujúce sa budúce povolanie. Podľa § 141 ods. 6 vyhlášky č. 102/1964 Zb., ktorou sa vykonáva zákon o sociálnom zabezpečení účinný do 31. decembra 1975 (teda počas prvých 16 mesiacov štúdia žalobcu), sa totiž aj pri započítavaní dôb do kategórií funkcií vojakov z povolania mali obdobne použiť § 1 až 3 tejto vyhlášky. Podľa § 2 ods. 1 cit. vyhl. sa doba učebného pomeru učňa vychovávaného pre zamestnanie I. (II.) pracovnej kategórie posudzovala ako doba zamestnania tejto pracovnej kategórie, ak sa v rámci učebného plánu pravidelne vykonával odborný výcvik učňa na pracoviskách alebo v prevádzkach, kde sa vykonáva zamestnanie I. (II.) pracovnej kategórie. Podľa § 2 ods. 2 cit. vyhl. ustanovenie predchádzajúceho odseku platilo obdobne aj pre osoby pripravujúce sa na vykonávanie zamestnania mimo učebného pomeru. Žiakov vojenských gymnázií nebolo možné považovať za učňov. Učebný pomer sa totiž podľa § 217 a nasl. Zákonníka práce č. 65/1965 Zb. v znení účinnom až do 1. januára 1989 považoval za osobitný druh pracovnoprávneho vzťahu, teda za zamestnanie; to napokon vyplývalo aj zo znenia § 6 ods. 1 prvého bodu zákona č. 101/1964 Zb. (účinného do 31. decembra 1975), ktorý pracovný a učebný pomer kládol na roveň zamestnaniu. Takýto pracovný (učebný) pomer však nebolo možné založiť k ozbrojeným silám. Na žiakov vojenských stredných škôl by tak bolo možné

použiť nanajvýš ustanovenie § 2 ods. 2 cit. vyhlášky a prípadne ich považovať ich za osoby, ktoré sa na zamestnanie pripravujú mimo učebného pomeru.

26. Správny súd uzatvára, že hoci pri štúdiu na vojenskej strednej odbornej škole výkon základnej vojenskej služby trval počas štúdia v 3. a 4. ročníku, žiaci študujúci na vojenských gymnáziách základnú vojenskú službu vykonávali až odo dňa nástupu na štúdium na vojenskú vysokú školu. Štúdiom po skončení povinnej školskej dochádzky sa u žiakov vojenských škôl - strednej odbornej vojenskej školy a vojenských gymnázií - vykazovalo ako doba štúdia v I. a II. časti výkazu so zaradením tejto doby do III. pracovnej kategórie. Keďže obdobie štúdia na vojenskom gymnáziu nie je vojenskou činnou službou, žalovaná bez potreby vykonania osobitného dokazovania a na podklade zabezpečených podkladov (potvrdenie ministerstva obrany zo 14. októbra 2019) správne zhodnotila toto obdobie ako dobu potrebnú na prípravu na povolanie po skončení povinnej školskej dochádzky teda v III. kategórii funkcií a na účely zníženia vekovej podmienky potrebnej pre dovŕšenie dôchodkového veku ho nezohľadnila.

27. Druhou spornou otázkou, ktorú vo vzťahu k námietke žalobcu je kľúčové zodpovedať, je správna aplikácia ustanovenia § 174 zákona č. 100/1988 Zb., na ktoré sa odvoláva žalobca a vo vzťahu ku ktorému uvádza, že toto malo byť aplikované v spojení s § 175g ods. 2 citovaného zákona. Pre žalobcu by to podľa jeho názoru znamenalo, že ustanovenie § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. by sa aplikovalo v znení zákona č. 59/1993 Z. z..

28. Správny súd konštatuje, že ku správnej aplikácii sporných ustanovení aj v tomto prípade už jestvuje ustálená rozhodovacia prax kasačného súdu vyvracajúca argumentáciu žalobcu. Jedná sa napríklad o recentné rozsudky Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Ssk/33/2023 z 28. februára 2024, 7Ssk/135/2023 z 15. augusta 2024 alebo sp. zn. 6Ssk/40/2024 z 29. mája 2024.

29. Ustálená judikatúra kasačného súdu vychádzala z toho, že nárok na dávku sa posudzuje zásadne podľa predpisov platných v čase jej priznávania, ak zákon neustanovuje, že sa majú zohľadniť iné predpisy (Napríklad rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 So 165/96, judikát R 48/1998). Podľa § 65 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom ku dňu podania žiadosti žalobcu mal poistenec nárok na starobný dôchodok, ak bol dôchodkovo poistený najmenej 15 rokov a dovŕšil dôchodkový vek. Podľa § 65 ods. 2 citovaného zákona bol dôchodkový vek 62 rokov veku poistenca, ak tento zákon neustanovoval inak ods. 4 až 8, § 65a a v § 274.

30. Podľa § 274 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. sa totiž v novom systéme sociálneho poistenia zachovávali nároky vyplývajúce zo zaradenia zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie, teda tie nároky, ktoré s týmto zaradením spájali skoršie predpisy. Takým nárokom bol podľa judikatúry napríklad práve skorší dôchodkový vek (rozsudok Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 10 So 1/2021). Zákon č. 100/1988 Zb. v znení účinnom či už do 21. decembra 1999 alebo potom nepoužíval všeobecný pojem „dôchodkový vek“. Podľa § 21 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. však mal občan nárok na starobný dôchodok, ak bol zamestnaný 25 rokov a dosiahol vek aspoň a) 55 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 15 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. a); c) 55 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 20 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. b) až h); d) 58 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 20 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. i) až l); alebo e) 60 rokov. Obdobne podľa § 132 cit. zák. platilo, že vojak z povolania (a tým aj príslušník Policajného zboru, porov. § 177 cit. zák.) mal nárok na starobný dôchodok, ak bol zamestnaný aspoň 25 rokov a dosiahol vek aspoň a) 55 rokov, ak vykonával najmenej 20 rokov službu zaradenú do I. kategórie funkcií, a b) 57 rokov, ak vykonáva najmenej 20 rokov službu v ostatných prípadoch.

31. Zákom č. 235/1992 Zb. boli od 1. júla 1992 zrušené rezortné zoznamy zamestnaní zaradených do preferovaných pracovných kategórií a podľa pôvodného znenia tohto zákona sa mali od 1. januára 1993 zrušiť aj samy pracovné kategórie (kategórie funkcií). Zároveň sa však postupným schvaľovaním zákonov predlžovalo zaradenie zamestnaní v preferovaných kategóriách (kategóriách funkcií) aj po roku 1992 až do konca roku 1998 (zákom č. 376/1997 Z. z.; porov. napr. rozsudok Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Ssk 40/2024). Prechodným ustanovením § 174 zákona č. 100/1988 Zb. sa potom zabezpečovalo postupné približovanie dôchodkového veku spojeného podľa § 21 resp. § 132 so zvýhodnenými kategóriami (55 resp. 8 rokov) so všeobecným dôchodkovým vekom 60 rokov v zmysle § 21 ods. 1 písm. e) cit. zák. pre osoby, ktoré získali určitú podstatnú časť svojho zamestnania práve v preferovanej pracovnej kategórii (kategórii funkcií). Podľa § 174 ods. 1 v znení účinnom do 21. decembra 1999 občan, ktorý vykonával pred 1. januárom 1999 zamestnanie I. pracovnej kategórie, prípadne službu I. alebo II. kategórie funkcií, mal po 31. decembri 1998 nárok na starobný dôchodok tiež (t. j. aj keď nespĺnil podmienku § 21 alebo § 132), ak bol zamestnaný najmenej 25 rokov a dosiahol určitý vek, odstupňovaný v jednotlivých písmenách v závislosti od dĺžky trvania zamestnania (služby) vo zvýhodnenej kategórii. Podľa § 174 ods. 2 v citovanom znení však podmienkou vzniku nároku na

starobný dôchodok podľa odseku 1 bolo, že zamestnanie I. pracovnej kategórie alebo služba I. alebo II. kategórie funkcií trvali k 31. decembru 1998.

32. Zákonom č. 355/1999 Z. z. sa s účinnosťou od 22. decembra 1999 Z. z. novelizovalo ustanovenie § 174 zákona č. 100/1988 Zb. tak, že dátum 1. január 1999 sa nahradil 1. januárom 2000 a 31. december 1998 sa nahradil 31. decembrom 1999. V dôsledku toho tak ustanovenie § 174 ods. 1 naďalej priznávalo nárok na starobný dôchodok po dosiahnutí určitého zníženého veku, ale novelizovaný odsek 2 podmieňoval tento nárok tým, že zamestnanie I. pracovnej kategórie alebo služba I. alebo II. kategórie funkcií trvali až k 31. decembru 1999. Podľa už citovanej judikatúry sa o nárokoch na dávku zásadne rozhoduje podľa predpisov účinných v čase jej priznávania. Na základe toho tak od 22. decembra 1999 cit. ustanovenie § 174 ods. 1 možno zásadne aplikovať len na občana, ktorý zároveň spĺňa aj podmienku ustanovenú v § 174 ods. 2, teda ktorého zamestnanie I. kategórie alebo služba I. alebo II. kategórie funkcií trvala k 31. decembru 1999 (pozri v tomto smere napr. rozsudky Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9 So 62/2009 alebo sp. zn. 1 So 69/2014).

33. Podľa už cit. § 274 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. sa potom aj nároky z tohto ustanovenia (ako nárok zo zamestnania, resp. funkcie zvýhodnenej kategórie) zachovali. Zachovanie nároku priznaného skoršími predpismi však znamenalo, že tí, ktorým tento nárok svedčal podľa skorších predpisov účinných k 31. decembru 2003 (dňu zrušenia zákona č. 100/1988 Zb.), ho mali naďalej aj za účinnosti podľa zákona č. 461/2003 Z. z. Avšak u toho, ktorému takýto nárok k 31. decembru 2003 na základe zákona č. 100/1988 Zb. nepatrilo (bez ohľadu na to, ktorá novelizácia tohto zákona spôsobila, že takýto nárok nevznikol alebo zanikol), sa nemalo čo zachovať. A teda § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. od 22. decembra 1999 pripúšťal ustanovenie § 174 ods. 1 aplikovať len vtedy, ak zamestnanie (služba) vo zvýhodnenej kategórii trvali k 31. decembru 1999, potom u osoby, ktorá túto podmienku nespĺnila, k 31. decembru 2003 neexistoval žiaden nárok z tohto ustanovenia, ktorý by sa mohol zachovať podľa § 274 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z..

34. Žalobca tvrdí, že na tých, ktorých zamestnanie (služobný pomer) sa skončil pred 22. decembrom 1999 (pred účinnosťou zákona č. 351/1999 Z. z.) by sa malo ustanovenie § 174 zákona č. 100/1988 Zb. naďalej aplikovať v znení účinnom do tohto dňa (v prípade žalobcu to bolo v znení novely č. 59/1993 Z. z.). Žalobca však zavádza, pokiaľ uvádza, že podľa § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. v znení novely č. 59/1993 Z. z. je ustanovená podmienka trvania služobného pomeru ku 30. septembru 1993, pretože tá v skutočnosti vyžadovala trvanie služby zaradenej v I. kategórii funkcií k 31. decembru 1993. Odhliadnuc od uvedeného, žalobca svoj záver opiera v prvom rade o prechodné ustanovenie § 175g zákona č. 100/1988 Zb., podľa ktorého ak konanie o nároku na dôchodok a o jeho výške nebolo právoplatne skončené pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona a hodnotenie zamestnania v 355/1999 Z. z. I. a II. pracovnej kategórii alebo v I. a II. kategórii funkcií má vplyv na vznik nároku na dôchodok alebo na jeho výšku, o nároku na dôchodok a o jeho výške sa rozhodne podľa predpisov účinných po dni nadobudnutia účinnosti tohto zákona, ak nie je ďalej ustanovené inak (ods. 1). Ak o nároku na starobný dôchodok podľa § 174 nebolo právoplatne rozhodnuté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, o nároku na starobný dôchodok sa rozhodne podľa predpisov účinných do dňa nadobudnutia účinnosti tohto zákona (ods. 2). Z citovaných ustanovení tak v prvom rade vyplýva, že všetky nároky na dôchodok, o ktorých sa právoplatne nerozhodlo do 21. decembra 1999 a pri ktorých je podstatné zaradenie zamestnania (funkcie) do kategórie, sa podriaďujú režimu novej právnej úpravy, takže sa o nich má rozhodovať podľa úpravy účinnej od 22. decembra 1999 (cit. § 175g ods. 1). Naopak, v právoplatne skončených veciach sa podľa novej úpravy bude postupovať len na žiadosť občana (§ 175g ods. 3).

35. Ustanovenie § 175g ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. však normuje výnimku z týchto pravidiel pre nárok na starobný dôchodok podľa § 174, na ktorý sa má použiť právny režim účinný do 21. decembra 1999, ak o ňom ešte nebolo právoplatne rozhodnuté. Podľa odôvodnenia pozmeňujúceho návrhu, ktorým bolo citované ustanovenie vložené do pôvodného vládneho návrhu zákona (Národná rada Slovenskej republiky, II. volebné obdobie, tlač 377; porov. aj § 96 ods. 1 zákona č. 350/1996 Z. z.), bolo cieľom zabezpečiť zachovanie nároku na starobný dôchodok už vzniknutého podľa § 174 účinného do 21. decembra 1999, aj keď sa o ňom právoplatne nerozhodlo (porov. národná rada, II. volebné obdobie, zápisnica z 25. schôdze, rokovanie 7. decembra 1999).

36. Citované ustanovenie § 175g ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb., na ktoré sa odvoláva žalobca, sa teda vzťahuje len na nárok na starobný dôchodok vzniknutý do 21. decembra 1999. Citované ustanovenie sa tak mohlo týkať len tých osôb, ktoré pred 22. decembrom 1999 splnili všetky podmienky nároku na starobný dôchodok podľa § 174 zákona č. 100/1988 Zb., teda boli zamestnané najmenej 25 rokov a dosiahli aj príslušný vek. Naopak, z tohto ustanovenia nemožno vyvodiť, že by sa aj do budúcnosti mal

vznik prípadných nárokov posudzovať podľa predchádzajúcich znení zákona č. 100/1988 Zb. tak, ako to namieta žalobca.

37. Na žalobcu sa vzťahovalo ustanovenie § 175g ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb., na základe ktorého sa všetky nároky mali posudzovať podľa právnych predpisov účinných od 22. decembra 1999. To znamená, že nárok žalobcu sa musel posudzovať len podľa ustanovenia § 174 ods. 2 citovaného zákona účinného od tohto dátumu, na základe ktorého bolo možné odsek 1 aplikovať len za predpokladu, že zamestnanie resp. funkcia trvali k 31. decembru 1999. Pretože žalobcov služobný pomer v I. kategórii funkcií k tomuto dátumu netrval (zo služobného pomeru bol prepustený 30. septembra 1993, teda o viac ako 6 rokov skôr), nemohol sa naňho aplikovať § 174 ods. 1 cit. zák. V dôsledku uvedeného žalobcovi z tohto ustanovenia nevznikol žiaden nárok, ktorý by sa mu na základe § 274 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. mohol zachovať aj po 31. decembri 2003.

38. Pre úplnosť správny súd dodáva, že žalobca v čase skončenia svojho služobného pomeru k 31. decembru 1993 mal iba 40 rokov a v I. alebo II. kategórii funkcií odslúžil 15 rokov a 46 dní. Podľa § 174 ods. 1 písm. a) zákona č. 100/1988 Zb. v znení zákona č. 59/1993 Z. z. účinnom v danom čase však nárok na starobný dôchodok mohol vzniknúť len občanovi, ktorý bol zamestnaný aspoň 25 rokov a dosiahol vek v rozmedzí 56 až 59 rokov. Ako je zrejmé, žalobca do 31. decembra 1993 dobu zamestnania ani uvedený vek nedosiahol, v dôsledku čoho mu do tohto dátumu nevznikol nárok na starobný dôchodok, a ani preto sa naňho nevzťahovalo citované výnimočné ustanovenie zákona č. 100/1988 Zb.. Budúce splnenie podmienok je irelevantné.

39. Správny súd záverom konštatuje, že ani ostatné námietky obsiahnuté v správnej žalobe prípadne vznesené počas pojednávania v deň vyhlásenia tohto rozsudku, nemožno považovať za dôvodné. Otázkou tvrdeného porušovania ľudských práv žalobcu počas štúdia na vojenskom gymnáziu nie je správny súd v tomto konaní oprávnený posudzovať, nakoľko presahuje rámec predmetu súdneho prieskumu v správnom súdnictve.

40. Žalobou napadnuté rozhodnutia podľa názoru správneho súdu vychádzajú z dostatočne zisteného skutkového stavu, pre overenie ktorého boli zo strany správnych orgánov zabezpečené všetky potrebné podklady. Z oboch rozhodnutí sú tiež úplné zrejme a zrozumiteľné dôvody, ktoré žalovanú viedli k nepriznaniu skoršieho nároku žalobcu na starobný dôchodok. Pre nedôvodnosť námietok žalobcu týkajúcich sa nesprávneho určenia dôchodkového veku ako aj pre absenciu vlastných zistení detegujúcich nezákonnosť napadnutého rozhodnutia generálneho riaditeľa žalovanej, správny súd správnu žalobu ako nedôvodnú zamietol postupom podľa § 190 SSP v spojení s § 199 ods. 3 SSP.

41. O trovách konania správny súd rozhodol postupom podľa § 175 ods. 1 SSP tak, že žalobcovi podľa § 167 ods. 1 SSP (a contrario) ich náhradu nepriznal z dôvodu neúspechu v konaní a žalovanej podľa § 168 SSP nárok na náhradu trov konania zo zákona nevyplýva.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku možno podať kasačnú sťažnosť na Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v lehote jedného mesiaca od jeho doručenia (§ 443 ods. 1 SSP). Kasačná sťažnosť sa podáva na Správnom súde v Bratislave (§ 444 ods. 1 SSP). Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy rozsudku.

V kasačnej sťažnosti sa má popri všeobecných náležitostiach podania (§ 57 SSP) uviesť označenie napadnutého rozhodnutia, údaj, kedy bolo napadnuté rozhodnutie doručené sťažovateľovi, opísanie rozhodujúcich skutočností, aby bolo zrejmé, v akom rozsahu a z akých dôvodov podľa § 440 SSP sa podáva (sťažnostné body) a návrh výroku rozhodnutia (sťažnostný návrh). Sťažnostné body možno meniť len do uplynutia lehoty na podanie kasačnej sťažnosti.

Kasačnú sťažnosť možno odôvodniť len tým (sťažnostnými bodmi), že Správny súd v Bratislave v konaní alebo pri rozhodovaní porušil zákon tým, že

- a) na rozhodnutie vo veci nebola daná právomoc súdu v správnom súdnictve,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako účastník konania, nemal procesnú subjektivitu,
- c) účastník konania nemal spôsobilosť samostatne konať pred správnym súdom v plnom rozsahu a nekonal za neho zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už skôr právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už skôr začalo konanie,
- e) vo veci rozhodol vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený správny súd,
- f) nesprávnym procesným postupom znemožnil účastníkovi konania, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces,
- g) rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci,

- h) sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe kasačného súdu,
- i) nerešpektoval záväzný právny názor, vyslovený v zrušujúcom rozhodnutí o kasačnej sťažnosti alebo
- j) podanie bolo nezákonne odmietnuté.

Dôvod kasačnej sťažnosti uvedený v odseku 1 písm. g) až i) sa vymedzí tak, že sťažovateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia. Dôvod kasačnej sťažnosti nemožno vymedziť tak, že sťažovateľ poukáže na svoje podania pred správnym súdom.

V konaní o kasačnej sťažnosti nemusí byť sťažovateľ alebo opomenutý sťažovateľ v zmysle § 449 ods. 1 SSP zastúpený advokátom. Kasačná sťažnosť a iné podania sťažovateľa alebo opomenutého sťažovateľa musia byť spísané advokátom.

Sťažovateľ alebo opomenutý sťažovateľ si môžu zvoliť advokáta alebo obrátiť sa na Centrum právnej pomoci.